

STORTINGET

Innst. 408 L

(2022–2023)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Prop. 95 L (2022–2023)

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i sikkerhetsloven (eierskapskontroll og lovens virkeområde)

Til Stortinget

Sammendrag

Justis- og beredskapsdepartementet i samråd med Forsvarsdepartementet foreslår i proposisjonen endringer i lov 1. juni 2018 nr. 24 om nasjonal sikkerhet (sikkerhetsloven). Lovforslaget innebærer at bestemmelsene om eierskapskontroll i sikkerhetsloven kapittel 10 presiseres på enkelte punkter, samtidig som det klargjøres at bestemmelsene kan gjøres gjeldende for flere virksomheter enn i dag. Videre foreslås det å senke terskelen for at enkelte erverv i virksomheter skal meldes inn til myndighetene, samt at både avhender og virksomheten, i tillegg til erverver, i visse tilfeller blir forpliktet til å sende melding om erverv. Det foreslås et automatisk gjennomføringsforbud i tidsperioden myndighetene vurderer ervervet. I tillegg foreslås at det skal sendes en forespørsel om samtykke før det deles informasjon som kan brukes til sikkerhetstruende virksomhet.

Videre foreslås det å utvide lovens virkeområde ved at virksomheter som har avgjørende og vesentlig betydning for nasjonale sikkerhetsinteresser, kan underlegges henholdsvis hele loven og lovens kapittel 10. Det foreslås at det innføres hjemmel til å ilegge overtredelsesgebyr ved brudd på meldeplikten og straff ved overtredelse av forbud eller påbud i vedtak etter §§ 2-5 og 10-3.

Til slutt foreslås det å presisere at virksomheter som råder over skjermingsverdige objekter eller infrastruktur, skal vurdere risikoen for sikkerhetstruende virksomhet fra eiendom av sikkerhetsmessig betydning og varsle sikkerhetsmyndigheten dersom risikoen ikke kan håndteres ved egne tiltak. Med eiendom av sikkerhetsmessig betydning menes eiendom som ut fra sin beliggenhet kan legge til rette for sikkerhetstruende virksomhet mot et skjermingsverdig objekt eller infrastruktur.

Det overordnede målet med eierskapskontrollen er å avdekke og hindre erverv som kan utgjøre en ikke ubetydelig risiko for at nasjonale sikkerhetsinteresser blir truet. Departementet legger til grunn at norske virksomheter har interesse av å bidra til at nasjonale sikkerhetsinteresser blir ivaretatt, og til å avdekke mulige trusler. Meldeplikten er et virkemiddel for dette. Å gi departementene mulighet til å underlegge enkelte av virksomhetene eierskapskontroll, anses som et viktig og nødvendig tiltak for å bidra til at departementene kan ivareta sitt ansvar for forebyggende sikkerhet i egen sektor.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kamzy Gunaratnam, Odd Harald Hovland og Maria Aasen-Svensrud, fra Høyre, Ingunn Foss og Sveinung Stensland, fra Senterpartiet, Ivar B. Prestbakmo og Else Marie Rødby, fra Fremskrittspartiet, lederen Per-Willy Amundsen og Tor André Johnsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Andreas Sjalg Unneland, og fra Venstre,

Ingvild Wetrhus Thorsvik, viser til Prop. 95 L (2022–2023) om endringer i sikkerhetsloven (eierskapskontroll og lovens virkeområde). Det ble avholdt skriftlig høring i saken, hvor komiteen ikke mottok høringsinnspill.

Komiteen gir sin tilslutning til regjeringens forslag til innstramminger i sikkerhetsloven. Komiteen peker på at bakteppet for de foreslåtte endringene er økt bevissthet rundt måten utenlandske investeringer og ulike former for økonomisk virkemiddelbruk kan brukes til å true nasjonal sikkerhet på. Komiteen viser til Prop. 95 L (2022–2023) kapittel 2.2, samt komiteens merknader til Meld. St. 9 (2022–2023) i Innst. 247 S (2022–2023), for ytterligere beskrivelse av utfordringsbildet.

Komiteen mener en utvidelse av virkeområdet i § 1-3 til å omfatte aktivitet som har avgjørende eller vesentlig betydning for nasjonale sikkerhetsinteresser, er viktig for å fange opp sikkerhetstruende aktivitet som ikke er direkte knyttet til grunnleggende nasjonale interesser. Dette kan være virksomheter som utvikler teknologi, for eksempel kunstig intelligens, som det ikke er i Norges nasjonale sikkerhetsinteresser at faller i en annen stats hender. Endringen sikrer at bestemmelsene i sikkerhetsloven kan tilpasses samfunnsutviklingen.

Komiteen viser til at det foreslås at sikkerhetslovens bestemmelser om eierskapskontroll kan gjøres gjeldende for flere virksomheter enn i dag. En mulighet til å treffe vedtak om at virksomheter som har vesentlig betydning, kan underlegges bestemmelsene om eierskapskontroll, vil etter komiteens oppfatning bedre ivareta lovens formål og styrke departementenes evne til å ivareta sitt ansvar etter § 2-1.

Brudd på meldeplikten etter § 10-1 og manglende etterlevelse av vedtak etter §§ 2-5 og 10-3 er etter komiteens oppfatning alvorlige overtredelser som kan ha betydelige konsekvenser for nasjonale sikkerhetsinteresser. Komiteen er derfor enig med departementet i at det er behov for å øke myndighetenes mulighet til å håndheve manglende etterlevelse og å redusere risikoen for at skadevirkninger inntreffer før myndighetene får iverksatt nødvendige tiltak. Komiteen merker seg at departementet ikke viderefører forslaget om at brudd på meldeplikten skal belegges med straff, men at det foreslås å gi sikkerhetsmyndigheten kompetanse til å ilegge overtredelsesgebyr. Det innebærer at kompetansen til å ilegge overtredelsesgebyr flyttes fra tilsynsmyndigheten til sikkerhetsmyndigheten. Komiteen merker seg også at departementet foreslår at brudd på vedtak etter §§ 2-5 og 10-3 skal kunne straffesanksjoneres, og at skyldkravet vil være forsett eller uaktsomhet.

Komiteen merker seg også at det foreslås ny § 7-6 om eiendommer av sikkerhetsmessig betydning, hvor virksomhetene ved risikovurderingen etter § 7-3 har plikt til å identifisere slike eiendommer. Komiteen

mener det vil bidra til å øke virksomhetenes bevissthet om eiendommer som kan benyttes til sikkerhetstruende virksomhet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at samfunnets og innbyggernes sikkerhet er en fundamental oppgave for staten.

Flertallet viser til at Rolls-Royce' beslutning om å selge motorfabrikken Bergen Engines AS til det russiske selskapet Transmashholding Group (TMH) i 2021 skapte debatt både i media og på Stortinget. Salget ble etter mye press fra opposisjonen på Stortinget til slutt stanset av regjeringen Solberg, men saken viste tydelig behovet for å styrke mekanismene og virkemidlene for å sikre nasjonal kontroll og nasjonal sikkerhet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet er derfor glade for at regjeringen Støre nå fremmer forslag som styrker kontrollen med oppkjøp som kan være i strid med nasjonale sikkerhetsinteresser.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at Russlands invasjon av Ukraina også har aktualisert arbeidet med å videreutvikle sikkerhetsloven. I dagens alvorlige sikkerhetspolitiske situasjon har myndighetenes kontroll med erverv av virksomheter av betydning for nasjonale sikkerhetsinteresser blitt enda viktigere.

Dette flertallet mener lovforslaget innebærer en styrking av vår nasjonale sikkerhet. Utenlandsk kontroll over informasjon, informasjonssystemer, infrastruktur og eiendom i Norge eksponerer oss for sikkerhetstrusler. En måte utenlandske aktører kan tilegne seg kontroll på, er gjennom eierskap. Derfor er det viktig at eierskapskontrollen nå styrkes. Dette flertallet deler regjeringens virkelighetsforståelse knyttet til risikobildet og er glad for at disse forbedringene av sikkerhetsloven nå kommer på plass.

Dette flertallet mener videre at det er behov for flere endringer i sikkerhetsloven. Statsråden har i brev til komiteen datert 12. mai 2023 informert om at departementet allerede jobber med ytterligere endringer i sikkerhetsloven. Arbeidet dreier seg bl.a. om etablering av forbudsområder og tilhørende sikkerhetstiltak, hjemmelsgrunnlag for behandling av personopplysninger, klargjøring av forholdet mellom forvaltningsloven og sikkerhetslovens bestemmelser om personellsikkerhet samt hjemmel til å gi forskrift om gebyr.

Dette flertallet ser frem til at regjeringen kan fremme de varslede lovendringene. I arbeidet med å trygge vår nasjonale sikkerhet må det gjøres mange vanskelige avveininger. Det er derfor viktig at regjering-

en gjør et grundig lovforarbeid før det fremmes nye forslag for Stortinget. Særlig er dette viktig for å ivareta balansegangen mellom de grunnleggende rettsstatsprinsippene, personverninteresser og nasjonale sikkerhets hensyn.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at regjeringen Solberg fikk på plass ny lov om nasjonal kontroll (sikkerhetsloven) i 2018, med ikrafttredelse fra 1. januar 2019. Loven er et viktig virkemiddel for å løse nasjonale sikkerhetsutfordringer og for å forebygge og håndtere sikkerhetstruende virksomhet mot Norge. Disse medlemmer peker på at regjeringen Solberg viet stor oppmerksomhet til arbeidet med å styrke den nasjonale sikkerheten, og at det etter lovens ikrafttredelse ble gjort et betydelig arbeid for å kartlegge og identifisere grunnleggende nasjonale funksjoner.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at regjeringen Solberg allerede i Meld. St. 5 (2020–2021) Samfunnssikkerhet i en usikker verden varslet at det var behov for å vurdere ytterligere tiltak for å styrke evnen til å hindre uønskede investeringer i norske virksomheter. Disse medlemmer viser til Meld. St. 5 (2020–2021) kapittel 7.5.2. Behovet for å styrke virkemidlene i loven til å forebygge sikkerhetstruende økonomisk virkemiddelbruk ble ytterligere understreket av det planlagte salget av Bergen Engines til Transmashholding Group (TMH), som ble stanset av regjeringen Solberg. Disse medlemmer viser for øvrig til disse medlemmers merknader i Innst. 247 S (2022–2023) og merknader fra de samme partienes medlemmer i Innst. 503 S (2020–2021).

Komiteen viser videre til Forsvarskommisjonen av 2021 sin rapport, NOU 2023:14. Rapporten danner et alvorlig bakteppe for behandlingen av Prop. 95 L (2022–2023) som er verdt å understreke. I rapporten slår Forsvarskommisjonen fast at sammensatt virkemiddelbruk, som gjerne omtales som hybride eller sammensatte trusler, i et ti–tjue-årsperspektiv vil bli en mer fremtredende utfordring mot våre nasjonale sikkerhetsinteresser. Samtidig peker kommisjonen på at det norske samfunnets forståelse av sammensatte trusler er umoden, og at det er behov for en styrking av vår evne til å håndtere sammensatte trusler. Komiteen vil understreke at dette skjer i en tid hvor Norges sikkerhetspolitiske situasjon, med krig i Europa og økte spenninger mellom Kina og vestlige land, er blitt dramatisk forverret.

Derfor er det etter komiteens mening behov for å styrke Norges evne til å håndtere andre staters sammensatte virkemiddelbruk mot Norge, hvor tiltak for å forhindre sikkerhetstruende økonomisk virksomhet spiller en sentral rolle.

Komiteen peker også på at det i løpet av de siste årene har blitt stadig mer oppmerksomhet om at flere stater bruker økonomiske virkemidler til andre formål enn forretninger. I Fokus 2023 peker Etterretningstjenesten på at kinesiske investorer er særlig interessert i teknologi med flerbrukspotensial og bedrifter med spisskompetanse blant annet innen kunstig intelligens, robotikk og bioteknologi. Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) tar opp det samme i trussel- og risikovurderingen Risiko 2023. På side 16 fremgår det blant annet at:

«Flere stater investerer i og kjøper opp norske virksomheter for å blant annet få innsikt i sensitiv informasjon og teknologi av strategisk betydning. Oppkjøp av norske virksomheter og strategisk plassert eiendom kan derfor være en trussel mot vår nasjonale sikkerhet. Slike økonomiske virkemidler kan benyttes også i kombinasjon med ikke-økonomiske virkemidler som cyber- og påvirkningsoperasjoner. Nasjonalt eierskap og kontroll er et av flere virkemidler som brukes i Norge for å motvirke uønsket oppkjøp som kan gå på bekostning av nasjonale sikkerhetsinteresser.»

Komiteen viser også til NSMs sikkerhetsfaglige råd, som ble lagt frem 9. mai 2023. Selv om mye har blitt gjort for å sikre nasjonale sikkerhetsinteresser de siste årene, viser rådet fra NSM at mye gjenstår. Det gjelder for eksempel arbeidet med å implementere sikkerhetsloven i alle sektorer og å sikre en overordnet kontroll med og oversikt over grunnleggende nasjonale funksjoner som er tverrsektorielle.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at både folkevalgte og sikkerhetsmyndigheter over flere år har vært kjent med trusselen fordekte investeringer og oppkjøp utgjør for Norge og våre nasjonale sikkerhetsinteresser. Et flertall i Stortinget uttrykte da også bekymring for det manglende fokuset myndighetene hadde på konsekvensene av utenlandske oppkjøp under regjeringen Solberg, jf. Innst. 275 (2020–2021) s. 25.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet er derfor glade for at Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen prioriterer dette arbeidet høyt.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre understreker at selv om man lenge har vært kjent med trusselen fordekte investeringer og oppkjøp utgjør for Norge og våre nasjonale sikkerhetsinteresser, er det med dagens sikkerhetspolitiske situasjon avgjørende at man umiddelbart tar grep for å styrke den nasjonale sikkerheten ytterligere. De foreslåtte endringene i sikkerhetsloven er et riktig skritt på veien, men de går etter disse medlemmers oppfatning ikke langt nok.

Komiteen vil også bemerke at reglene om eierskapskontroll innebærer en avveining mellom sikkerhetshensyn og næringsinteresser. For et lite land med en åpen økonomi er det viktig å legge til rette for utenlandsinvesteringer som ikke truer nasjonale sikkerhetsinteresser. Slike investeringer bidrar til verdiskaping og arbeidsplasser, og et gunstig investeringsklima med få begrensninger på utenlandsinvesteringer er positivt for norsk økonomi. Derfor mener komiteen at det er viktig å finne en god balanse, som ivaretar viktige næringsinteresser samtidig som vi har et regelverk som avdekker og hindrer sikkerhetstruende økonomisk virkemiddelbruk. Det handler både om å sikre at regelverket er tydelig og forutberegnelig, og at myndighetene som håndhever regelverket, har riktig kompetanse. Komiteen viser til Næringslivets Hovedorganisasjons høringsuttalelse:

«Generelt vil vi påpeke at eksisterende, foreslåtte og vurderte regler vil føre til at private virksomheter må skaffe seg og ha innsikt i sikkerhetsmessige vurderinger og risikovurderinger. Når private virksomheter skal pålegges såpass ressurskrevende forpliktelser, må det være en forutsetning at de som skal treffe vedtak og ha tilsyn med at reglene følges, har den innsikten og kompetansen som er nødvendig.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at forslagene til endringer i sikkerhetsloven ble sendt på høring av regjeringen Solberg i oktober 2021. Med få unntak er proposisjonen en nedskalert versjon av regjeringen Solbergs forslag. Disse medlemmer stiller seg uforstående til at regjeringen har brukt så lang tid på å legge frem forslaget til lovendringer, all den tid regjeringen ikke har kommet med tiltak som går lenger eller på annen måte bidrar til å styrke forslaget som ble sendt på høring. Dette indikerer etter disse medlemmers oppfatning at regjeringen ikke har forstått alvoret i hvilken trussel fordekte investeringer, oppkjøp og andre former for sikkerhetstruende økonomisk aktivitet utgjør for nasjonale sikkerhetsinteresser.

Disse medlemmer reagerer også på at regjeringen ikke kommer med flere tiltak for å styrke kontrollen med utenlandske oppkjøp og investeringer. I høringen pekte flere av høringsinstansene på at det på flere områder er behov for ytterligere reguleringer, og at eierskapskontrollregelverket i sikkerhetsloven har svakheter som kan føre til ulik praksis og lite forutberegnelighet. Det vises til blant annet høringsinnspillene fra Politiets sikkerhetstjeneste, Etterretningstjenesten, Nasjonal sikkerhetsmyndighet og Forsvarets forskningsinstitutt. Disse medlemmer mener regjeringen i liten grad har tatt inn over seg disse innvendingene, og sett i lys av tiden det har tatt å fremme lovforslaget, er det merkelig at ingen av innspillene har blitt fulgt opp i forslaget.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, merker seg at medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre nå viser stor interesse for å styrke kontrollen med utenlandske oppkjøp og etterlyser en handlekraft fra regjeringen som man ikke så da disse partiene selv satt i regjering. Flertallet vil i den forbindelse minne om at disse partiene framfor å styrke kontrollen med utenlandske oppkjøp valgte å fjerne priskontrollen på skogeiendommer, jf. Lovvedtak 128 (2016–2017). Under regjeringen Solberg ble det etter flertallets mening ført en politikk som svekket nasjonalt eierskap og norsk kontroll over både naturressurser og eiendommer.

Flertallet viser til at Høyre, i ulike sammenhenger, har arbeidet for at utenlandske interessenter skal kunne eie mer av Norge på bekostning av vår nasjonale kontroll og nasjonalt eierskap. Senest ved behandlingen av Innst. 47 S (2022–2023) stemte partiene Høyre, Venstre, Fremskrittspartiet og Miljøpartiet De Grønne imot statens oppkjøp av eiendommen Meraker Brug, et oppkjøp som sikret at en eiendom tre ganger så stor som Oslo kommune forble på norske hender. Flertallet mener dette viser at det er betydelig avstand mellom ord og handling fra disse partiene når det gjelder spørsmål om tiltak nettopp for å sikre nasjonal kontroll og nasjonalt eierskap.

Flertallet viser videre til at konsesjonsloven er et viktig virkemiddel for å forhindre uønskede utenlandske oppkjøp av eiendom i Norge. Høyre og Fremskrittspartiet har over år hatt et uttalt mål om å oppheve denne loven.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet er glade for at regjeringen Solberg ikke lyktes med å oppheve konsesjonsloven, og er positive til at regjeringen utgått av Arbeiderpartiet og Senterpartiet har varslet at priskontroll med skogeiendommer skal gjeninnføres.

Disse medlemmer er glade for at Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen gjør konkrete grep for å bedre den nasjonale kontrollen. De foreslåtte endringene i Prop. 95 L (2022–2023) er nødvendige og treffsikre og et viktig skritt på veien i oppryddingen etter det som nå fremstår som på dette punkt en manglende forståelse av sikkerhetspolitikk under regjeringen Solberg.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil minne om at forsøket på å selge den strategisk viktige motorprodusenten Bergen Engines til russiske interesser ikke ble stoppet av regjeringen Solberg før opposisjonen i over en måned hadde reagert på og aktivt protestert mot regjeringens manglende handlekraft.

Flertallet viser til at Stortinget uttrykte stor bekymring for behandlingen saken hadde fått av regjeringen Solberg. Stortinget fattet et såkalt «daddelvevtak» med sterk kritikk av regjeringen Solberg. Kritikken var rettet mot både manglende sikkerhetsrutiner i regjeringen og at det ble gitt mangelfull informasjon til Stortinget, jf. vedtak 1037 (2020–2021).

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre mener særlig det er grunn til å se nærmere på forholdet mellom eksportkontrollregelverket og sikkerhetsloven. I høringsnotatet ba departementet om høringsinstansenes innspill på et forslag om å innføre en meldeplikt for erverv og oppkjøp av virksomheter som rammes av eksportkontrollregelverket, begrenset til virksomheter som mottar innvilgelse av og avslag på eksportlisens. Disse medlemmer har registrert at noen av høringsinstansene har vært delt i synet på hvor effektiv en slik meldepliktordning vil være. Samtidig har høringsinstansene vært nokså klare på at det er behov for en styrking av forholdet mellom eksportkontrollreglene og sikkerhetsloven. Enkelte høringsinstanser, slik som Nasjonal sikkerhetsmyndighet, støtter forslaget. Disse medlemmer viser til Politiets sikkerhetstjenestes høringsinnspill, hvor problematikken beskrives slik:

«PST ser at det er behov for en bedre oversikt over potensielle oppkjøp av virksomheter som kan være i strid med nasjonale sikkerhetsinteresser. PST har mottatt opplysninger om at virksomheter som tidligere har fått avslag på søknad om eksportlisens senere har blitt forsøkt kjøpt opp av interesser fra det samme landet det ble forsøkt eksportert til. Slikt sett så kan innvilgelse/avslag på en lisenssøknad være en av flere indikasjoner på uønsket utenlandsk interesse for en virksomhet. Det vil nok være mest aktuelt med en oversikt over avslagene.»

Selv om disse medlemmer har forståelse for at det er krevende å utforme regler som rammer virksomheter som produserer listeførte varer etter eksportkontrollreglene, på en presis måte, tilsier både utfordringsbildet og innspillene fra høringen, samt EOS-tjenestenes risikovurderinger, at det er behov for en styrket kobling mellom sikkerhetsloven og eksportkontrollreglene. Disse medlemmer mener regjeringen kunne foreslått midlertidige regler i tråd med høringsnotatet, slik at kontrollen blir styrket i påvente av en grundigere vurdering av grensene mellom regelsettene og mer presis regulering. Disse medlemmer mener dessuten at det fremstår uklart om regjeringen har satt i gang en slik utredning. Disse medlemmer viser for øvrig til at Arbeiderpartiet og Senterpartiet heller ikke har tatt initiativ til en offentlig utredning av sikkerhetslovens anvendelse, som medlemmene fra disse partiene ba om at ble gjennomført i Innst. 503 S (2020–2021).

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener det vil være uklokt å bruke tid og ressurser på å utarbeide midlertidige regler for å styrke forholdet mellom eksportkontrollregelverket og sikkerhetsloven. Et forslag til midlertidige regler vil uansett reise flere av de samme problemstillingene som de permanente reglene, og det vil etter disse medlemmers syn være mer fornuftig å bruke ressurser på å finne en god, permanent løsning som sikrer at reglene rammer virksomheter som produserer listeførte varer etter eksportkontrollreglene, på en presis og hensiktsmessig måte.

Disse medlemmer mener etter dette at det er fornuftig at regjeringen prioriterer å gjøre grundige vurderinger av problemstillingene og deretter fremmer et helhetlig forslag til lovendringer med mål om å styrke forholdet mellom eksportkontrollregelverket og sikkerhetsloven.

Komiteen viser til at departementet følger opp forslaget om å etablere meldeplikt etter § 10-1 for virksomheter som har leverandørklarering. Det er positivt. Samtidig merker komiteen seg at blant annet Nasjonal sikkerhetsmyndighet har tatt til orde for at plikten bør utvides. Komiteen mener det kan være fornuftig å vurdere en utvidelse, og viser til høringssvaret til Nasjonal sikkerhetsmyndighet, hvor de på side 2 skriver:

«Samtlige leverandører i sikkerhetsgraderte anskaffelser bør omfattes av meldeplikten etter sikkerhetsloven § 10-1, også når leverandøren får tilgang til skjermingsverdig objekt eller infrastruktur eller informasjon gradert BEGRENSET. Også disse leverandørene vil ha kjennskap til skjermingsverdige verdier som det er behov for å kontrollere hvem som får tilgang til. Leverandørene kan også ha flere oppdragsgivere slik at summen av den informasjonen de besitter kan være betydelig selv om de ikke er leverandørklarert.»

Videre viser komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre til at departementet ikke følger opp forslaget om å gi ansvarlig departement hjemmel til å fatte enkeltvedtak om for eksempel meldeplikt overfor eiere av eiendommer av sikkerhetsmessig betydning, samt adgang til å gi pålegg om en meldeplikt ved fremtidige eiendomstransaksjoner. Disse medlemmer understreker betydningen av å få på plass mekanismer som sikrer bedre kontroll med transaksjoner knyttet til slike eiendommer. Disse medlemmer merker seg at det pågår et arbeid med å kartlegge utfordringer knyttet til skjult eierskap i fast eiendom, jf. blant annet Meld. St. 9 (2022–2023), og forventer at arbeidet gis høyeste prioritet. Disse medlemmer mener departementet i det videre arbeidet bør vurdere følgende innspill fra Forsvarets forskningsinstitutt:

«FFI foreslår at det etableres en forskriftshjemmel for det ansvarlige departementet til å definere eiendommer eller grupper av eiendommer som underlegges meldeplikt ved salg/utleie. Ved salg eller utleie vil meldeplikten være knyttet til eiendommen i stedet for eieren. En slik ordning vil medføre større forutsigbarhet og sikkerhet knyttet til ivaretagelsen av nasjonal sikkerhet.

FFI foreslår derfor at det gis en forskriftshjemmel for å utforme og oppdatere en liste over definerte områder hvor salg og utleie av eiendom utløser meldeplikt.»

Disse medlemmer merker seg videre at enkelte av høringsinstansene, slik som Politiets sikkerhetstjeneste og Etterretningstjenesten, har generelle innvendinger mot at sikkerhetsloven er ramme for eierskapskontroll med næringslivet. Etterretningstjenesten viser i sitt høringssvar til at Norge skiller seg fra andre sammenlignbare land ved at kontrollen er knyttet til de enkelte virksomhetene, og ikke til kjennetegn ved den aktuelle transaksjonen som sådan. Det vises blant annet til den danske investeringsscreeningsloven. Etterretningstjenesten tar også til orde for at Nærings- og fiskeridepartementet skal ha hovedansvar for slike saker, og ikke en av de hemmelige tjenestene. Disse medlemmer merker seg innspillene og mener det er naturlig at de vurderes i det videre arbeidet med å styrke kontrollen med utenlandske oppkjøp og investeringer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener at et system hvor bestemmelsene om eierskapskontroll kun gjøres gjeldende overfor virksomheter som konkret er vurdert som viktige for å ivareta nasjonale sikkerhetsinteresser, er mer treffsikkert og proporsjonalt enn et system hvor alle virksomheter innenfor gitte sektorer eller teknologiområder underlegges eierskapskontroll. Disse medlemmer viser til at det med lovforslaget som nå fremmes, vil bli flere virksomheter som omfattes av eierskapskontroll etter sikkerhetsloven. De ulike departementene har gjort en konkret vurdering og mener disse virksomhetene skal underlegges eierskapskontroll. Disse medlemmer viser videre til at screeningsutvalgets anbefalinger vedrørende eierskapskontroll for virksomheter som ikke omfattes av sikkerhetsloven, vil bli lagt fram i løpet av 2023.

Komiteen viser avslutningsvis til Forsvarskommisjonens rapport, hvor kommisjonen fremhever at en viktig del av håndteringsevnen dreier seg om informasjonsdeling og kommunikasjonsmuligheter. Kommisjonen peker på at det er behov for tiltak som fører til at relevant og tidsriktig informasjon når ut til aktuelle aktører. Etter komiteens mening vil økt informasjonsdeling føre til at ulike aktører med ulike roller i nasjonalt sikkerhetsarbeid sitter på samme, og på en bedre, situasjonsforståelse. Det er en forutsetning for å drive et effektivt sikkerhetsarbeid. Komiteen vil i

denne sammenheng peke på at informasjon må deles både av virksomheter med myndigheter og motsatt. I den forbindelse pekes det på at det er fornuftig at forslaget til endringer i Prop. 95 L (2022–2023) medfører at informasjon om erverv skal meldes inn til myndighetene. Samtidig forventer komiteen også at myndighetene gjennomgår hvilke tiltak som kan gjøres for å bedre informasjon fra myndighetene til etater og virksomheter, så vel som befolkningen i stort, om det trusselbildet landet eller enkeltaktører til enhver tid står overfor.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råtar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i sikkerhetsloven (eierskapskontroll og lovens virkeområde)

I

I lov 1. juni 2018 nr. 24 om nasjonal sikkerhet gjøres følgende endringer:

§ 1-3 skal lyde:

§ 1-3 *Vedtak om at loven skal gjelde for andre virksomheter*

Et departement skal innenfor sitt ansvarsområde fatte vedtak om at loven helt eller delvis skal gjelde for virksomheter som

- behandler sikkerhetsgradert informasjon
- råder over informasjon, informasjonssystemer, objekter eller infrastruktur som har avgjørende betydning for grunnleggende nasjonale funksjoner, eller som har avgjørende betydning for nasjonale sikkerhetsinteresser, uten å kunne knyttes direkte til en grunnleggende nasjonal funksjon
- driver aktivitet som har avgjørende betydning for grunnleggende nasjonale funksjoner, eller som har avgjørende betydning for nasjonale sikkerhetsinteresser, uten å kunne knyttes direkte til en grunnleggende nasjonal funksjon.

Et departement kan innenfor sitt ansvarsområde fatte vedtak om at kapittel 10 skal gjelde for virksomheter som har vesentlig betydning for grunnleggende nasjonale funksjoner, eller virksomheter som har vesentlig betydning for nasjonale sikkerhetsinteresser, uten å kunne knyttes direkte til en grunnleggende nasjonal funksjon.

Virksomhetene skal forhåndsvarsles om vedtak etter første og andre ledd.

Sikkerhetsmyndigheten kan på eget initiativ fremme forslag overfor et departement om å fatte vedtak et-

ter første og andre ledd. Dersom departementet ikke fatter vedtak i samsvar med sikkerhetsmyndighetens anbefaling, kan sikkerhetsmyndigheten bringe saken inn for endelig avgjørelse til det departementet som har overordnet ansvar for forebyggende sikkerhetsarbeid i sivil sektor, eller det departementet som har overordnet ansvar for forebyggende sikkerhetsarbeid i forsvarssektoren.

Sikkerhetsmyndigheten skal fatte vedtak etter første og andre ledd overfor virksomheter som ikke omfattes av noe departements ansvarsområde. Departementet er klageinstans.

§ 2-1 første ledd bokstav b og c skal lyde:

- b. identifisere og holde oversikt over virksomheter som har vesentlig betydning for grunnleggende nasjonale funksjoner eller for nasjonale sikkerhetsinteresser
- c. fatte vedtak etter § 1-3 første og andre ledd.

§ 2-2 andre ledd ny bokstav i skal lyde:

- i. holde oversikt over eiendommer av sikkerhetsmessig betydning som det er sendt varsel om etter § 7-6 andre ledd.

§ 6-1 første ledd skal lyde:

Et informasjonssystem er skjermingsverdig dersom det behandler skjermingsverdig informasjon, eller dersom det i seg selv har avgjørende betydning for grunnleggende nasjonale funksjoner eller for nasjonale sikkerhetsinteresser.

§ 7-1 første ledd skal lyde:

Objekter og infrastruktur er skjermingsverdige dersom det enten kan skade grunnleggende nasjonale funksjoner om de får redusert funksjonalitet eller blir utsatt for skadeverk, ødeleggelse eller rettsstridig overtakelse, eller kan skade nasjonale sikkerhetsinteresser på annen måte.

§ 7-2 første og andre ledd skal lyde:

Skjermingsverdige objekter og infrastruktur skal klassifiseres når det foreligger forhold som nevnt i § 7-1. Følgende klassifiseringsgrader skal benyttes:

- a. MEGET KRITISK dersom det kan få helt avgjørende skadefølger
- b. KRITISK dersom det kan få alvorlige skadefølger
- c. VIKTIG dersom det kan få skadefølger.

Klassifiseringen skal bygge på en skadevurdering, og det skal spesifiseres hvilke grunnleggende nasjonale funksjoner objektet eller infrastrukturen understøtter, eller hvilke nasjonale sikkerhetsinteresser som kan bli skadet. Det skal også fremgå hva konsekvensene av redusert funksjonalitet, skadeverk, ødeleggelse eller rettsstridig overtakelse vil være. Begrunnelsen for klassifiserin-

gen skal inngå i departementets og sikkerhetsmyndighetens oversikt over skjermingsverdige objekter og infrastruktur.

I kapittel 7 skal ny § 7-6 lyde:

§ 7-6 *Eiendommer av sikkerhetsmessig betydning*

Eiendommer som ut fra sin beliggenhet kan legge til rette for sikkerhetstruende virksomhet mot et skjermingsverdig objekt eller infrastruktur, skal regnes som eiendommer av sikkerhetsmessig betydning. Virksomheten skal ved vurderingen av risiko etter § 7-3 andre ledd identifisere slike eiendommer.

Dersom en eiendom av sikkerhetsmessig betydning utgjør en risiko for en virksomhets skjermingsverdige objekt eller infrastruktur, og det ikke er mulig å opprettholde et forsvarlig sikkerhetsnivå gjennom tiltak etter § 7-3, skal virksomheten varsle sikkerhetsmyndigheten eller tilsynsmyndigheten.

Departementet kan gi forskrift om identifisering av eiendommer og risikovurdering etter første ledd og varslingsplikten etter andre ledd.

§ 10-1 skal lyde:

§ 10-1 *Meldeplikt ved erverv av virksomhet*

Den som direkte eller indirekte vil erverve en eierandel i en virksomhet som er underlagt dette kapitlet i medhold av § 1-3, eller som er underlagt loven etter § 1-2 andre ledd og innehar klarering som nevnt i § 9-3, skal sende melding til departementet når ervervet vil føre til at erververen direkte eller indirekte samlet oppnår minst 10 prosent av aksjekapitalen, andelen eller stemmene i virksomheten (en kvalifisert eierandel). Det samme gjelder når ervervet vil føre til at

- a. erververens kvalifiserte eierandel økes til minst 20 prosent, en tredjedel, 50 prosent, to tredjedeler eller 90 prosent av aksjekapitalen, andelene eller stemmene i virksomheten
- b. erververen oppnår betydelig innflytelse over forvaltningen av virksomheten på annen måte
- c. erververen sammen med sine nærstående, jf. verdipapirhandelloven § 2-5, oppnår en kvalifisert eierandel eller en posisjon som nevnt i bokstav a eller b.

Meldeplikten gjelder tilsvarende for avhenderen og virksomheten ervervet gjelder, når erververen samlet vil oppnå en direkte eierandel på minst 10 prosent av aksjekapitalen, andelen eller stemmene i virksomheten. Det samme gjelder når ervervet vil føre til at

- a. erververen oppnår en direkte eierandel som utgjør en andel som nevnt i første ledd andre punktum bokstav a
- b. erververen oppnår en posisjon som nevnt i første ledd andre punktum bokstav b eller c.

For virksomheter som ikke omfattes av noe departements ansvarsområde, og for leverandørklarerte virksomheter, skal meldingen sendes til sikkerhetsmyndigheten.

Et erverv som nevnt i første ledd kan ikke gjennomføres før meldingen er behandlet etter § 10-2.

Kongen kan gi forskrift om meldeplikten og gjennomføringsforbud.

Ny § 10-4 skal lyde:

§ 10-4 Deling av informasjon i forbindelse med et erverv av virksomhet

I forbindelse med et erverv som omfattes av meldeplikten etter § 10-1, kan informasjon som kan brukes til sikkerhetstruende virksomhet, ikke deles uten samtykke før ervervet er gjennomført. Forbudet i første punktum gjelder ikke informasjon som er offentlig tilgjengelig. Spørsmålet om samtykke skal rettes til og avgjøres av departementet. Dersom virksomheten ikke omfattes av noe departements ansvarsområde, skal spørsmålet rettes til og avgjøres av sikkerhetsmyndigheten.

En forespørsel etter første ledd skal avgjøres så raskt som mulig. Ved samtykke kan det fastsettes vilkår for deling av slik informasjon.

Kongen kan gi forskrift om hvilken informasjon som er omfattet av forbudet mot deling av informasjon, avgjørelser om informasjonsdeling, saksbehandling og hvilke vilkår som kan stilles for informasjonsdeling mellom partene.

§ 11-3 første ledd skal lyde:

Tilsynsmyndigheten kan *ilegge* en virksomhet overtredelsesgebyr dersom virksomheten eller noen som handler på dennes vegne, forsettlig eller uaktsomt

- a. overtrer bestemmelser gitt i eller i medhold av §§ 3-4, 4-3, 4-4, 4-5, 5-2, 6-2, 6-3 eller § 7-3, § 9-2 første

ledd, § 9-4 første ledd første punktum eller § 9-4 andre ledd første eller andre punktum

- b. overtrer et pålegg gitt med hjemmel i § 3-6
c. gir uriktige eller ufullstendige opplysninger til tilsynsmyndigheten etter §§ 3-4 eller 4-5
d. medvirker til overtredelser som nevnt i bokstav a til c.

§ 11-3 andre ledd skal lyde:

Sikkerhetsmyndigheten kan ilegge overtredelsesgebyr for den som forsettlig eller uaktsomt overtrer meldeplikten etter § 10-1.

Nåværende andre til femte ledd blir tredje til nytt sjette ledd.

§ 11-4 fjerde ledd skal lyde:

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer et forbud eller påbud fastsatt med hjemmel i §§ 2-5 eller 10-3, straffes med bot eller fengsel inntil 1 år eller begge deler, hvis ikke forholdet går inn under en strengere straffebestemmelse.

Nåværende fjerde ledd blir nytt femte ledd og skal lyde:

Forsøk på overtredelser som nevnt i første til fjerde ledd straffes på samme måte.

II

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Oslo, i justiskomiteen, den 23. mai 2023

Per-Willy Amundsen

leder

Sveinung Stensland

ordfører

